

אפיק ושות' אפיק נאשטי

אפיק ושות', עורכי דין ונוטריון
AFIK & CO. ATTORNEYS AND NOTARY

גיליון 96, 29 פברואר, 2012

הגיליון המקצועי הדו שבועי של [אפיק ושות', עורכי דין ונוטריון](#)
דניאל פריש 3 תל אביב, קומה 25, טלפון 03-609.0.609 פקס 03-609.1.609

תוכן עניינים

1. **Save the Date: 21 מרץ, 2012 – כלבים ירוקים במשרד אפיק תורג'מן**
משרד אפיק תורג'מן יציין את התרחבות המשרד באירוע משותף עם האומנית נרית לבב ותערוכתה: How! Wow! ובה כלבים מפוסלים מחלקי אופניים ממוחזרים.
2. **מאמר בנושא: תיקון מספר 2 לחוק החוזים- האם חקיקת הכנסת מחייבת את בתי המשפט**
מאמר מאת עוה"ד דורון אפיק ושירה פורת ממשרדנו העוסק בביקורת על פרשנות בית המשפט את תיקון חוק החוזים
3. **מאמר בנושא: כשלים באבטחת מאגרי מידע**
מאמר מאת מר עמית בראון, מנכ"ל מניב טכנולוגית מידע מקבוצת מניב הכנסות בע"מ, העוסק בנושא אבטחת מידע ממוחשב.
4. **מגזין HERRICK, FEINSTEIN: Corporate Alert, February 2012**
מצורף קישור לגיליון פברואר, 2012, של המגזין Corporate Alert של משרד עורכי הדין האמריקאי [Herrick, Feinstein LLP](#).
5. **עדכוני תאגידים, הגבלים עסקיים וניירות ערך:**
 - א. **הסכם העוסק בהקצאת מניות בחברה וסותר הוראות התקנון - בטל**
מחוזי מרכז: תקנון החברה משמש חוזה בין בעלי המניות בחברה. הסכם העוסק בהקצאת מניות וסותר התקנון, בטל, אלא אם אושר כדין על-ידי החברה בהתאם לקבוע בתקנון החברה.
 - ב. **בחברה בת שני בעלי מניות תביעה של האחד כנגד השני אין מקומה בהליך תביעה נגזרת**
מחוזי תל אביב: בחברה בת שני בעלי מניות, תביעה בין בעלי המניות מקומה בהליך ביניהם ולא בתביעה נגזרת. בעל מניות המתחרה בחברה אינו יכול לתבוע את בעל המניות האחר בגין התחרות בחברה.
6. **עדכוני משפט מסחרי וזכויות יוצרים:**
 - א. **ניתן לרשום שני סימני מסחר דומים כאשר סוג הצרכנים אליהם משווקים המוצרים מצומצם ומובחן**
מחוזי תל אביב: אין מניעה לרשום שני סימני מסחר שאינם דומים באופן אשר עשוי להטעות את הצרכן בייחוד כאשר סוג הלקוחות שאליהם משווקים המוצרים מצומצם ומובחן.
 - ב. **פסק דין המאשר פשרה יכול להתבטל אם נפל פגם מהותי בהסכם על בסיסו ניתן פסק הדין**
שלום תל אביב: סופיות הדיון היא ערך עליון. הסכם פשרה שאושר על ידי בית המשפט יכול שיבוטל במידה ונפל פגם מהותי בזמן כריתת ההסכם שמהווה עילה לביטול ההסכם גם אם לא היה מאושר בפסק דין.
 - ג. **תיקון 2 לחוק החוזים לא הביא לשינוי אמיתי במצב המשפטי הנוהג לגבי פרשנות חוזים**
העליון: גם לאחר תיקון 2 לחוק החוזים חוזה עדיין ייבחן גם לאור נסיבות כריתתו.

רשימת התפוצה של משרד אפיק ושות' מופצת אחת לשבועיים לקהל של כ 2,200 איש וכוללת פרסומים מקצועיים ומצטיינים לקהל הרחב בנושאים משפטיים המעניינים את הקהילה העסקית והינם בתחומים בהם עוסק המשרד. על מנת להיות מוסר מרשימת התפוצה או על מנת להצטרף אליה יש לשלוח מייל לכתובת newsletter@afiklaw.com ובכותרת לכתוב "אנא הסרו אותי מרשימת התפוצה" או "אנא צרפו אותי לרשימת התפוצה". ניתן להעביר עדכון זה לכל אדם ובלבד שלא נעשה כל שינוי בטקסט. אין האמור בעדכון זה מהווה ייעוץ משפטי ובכל נושא מומלץ לפנות למשרדנו על מנת שהעובדות תיבחנה היטב בטרם תתקבל החלטה כלשהי.

למאגר פרסומים קודמים: <http://www.afiklaw.com>

האירוע יתקיים בשיתוף עם האומנית
נירית לבב ותערוכתה: How! Wow!
ובה כלבים מפוסלים מחלקי אופניים ממוחזרים.
פרטים על התערוכה
(חובה לכל חובבי האופניים, הכלבים והאומנות)
ניתן לראות באתר של האומנית:
<http://www.re-artist.com>

ב-21 למרץ 2012, יציין משרד
אפיק תורג'מן בקוקטייל חגיגי את
התרחבות המשרד.

3 Daniel Frisch St., Tel Aviv 64731, Israel
Tel': +972.3.609.0.609
Fax: +972.3.609.1.609

www.at-law.co.il
www.EALG.com

דניאל פריש 3 תל אביב 64731
טל: +972.3.609.0.609
פקס: +972.3.609.1.609

2. מאמר בנושא: תיקון מספר 2 לחוק החוזים- האם חקיקת הכנסת מחייבת את בתי המשפט

מצ"ב מאמר העוסק בביקורת על האופן בו בית המשפט העליון פירש את תיקון חוק החוזים, אשר בא לצמצם את שיקול הדעת השיפוטי בפרשנות חוזה ולהגדיל את הודאות המשפטית, אך בית המשפט פסק, כי אינו משנה את המצב החוקי אשר קדם לו. המאמר פורסם ב-29 פברואר, 2012 באקונומיסט הישראלי.

את המאמר ניתן למצוא גם בקישור:

<http://www.economist.co.il/?CategoryID=552&ArticleID=12691&Page=1>

את המאמר כתבו עוה"ד דורון אפיק ושירה פורת. עו"ד דורון אפיק הינו שותף בכיר במשרד אפיק תורג'מן, הינו חבר בלשכות עורכי הדין של ישראל וניו-יורק ומתמחה בליווי חברות, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, ומימון ואף מרצה בתחום במסגרת התואר האקדמי במשפטים. כמו כן מרצה עו"ד אפיק גם בתחום החברות הממשלתיות והתאגידים העירוניים. עו"ד אפיק הינו גם בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גישור ובוררות); עו"ד שירה פורת הינה עורכת דין במחלקה המסחרית של משרד אפיק תורג'מן ועוסקת בעיקר בתחום העסקאות הבינלאומיות, מיזוגים ורכישות, תאגידים וליטיגציה מסחרית.

3. מאמר בנושא: כשלים באבטחת מאגרי מידע

מצ"ב מאמר בנושא אבטחת מידע ממוחשב ברשות המקומית. המאמר פורסם במגזין "מוניציפאלי" מספר 16.

המאמר נכתב על ידי מר עמית בראון, מנכ"ל מניב טכנולוגית מידע מקבוצת מניב הכנסות בע"מ, חברה העוסקת במיקסום הכנסות תאגידים ורשויות מקומיות, ואשר משרדנו מעורב בפעילותה. את המאמר ניתן למצוא גם בקישור הבא:

<http://industry.co.il/uploads/ftp/16/index.html#/37>

4. מגזין HERRICK, FEINSTEIN: Corporate Alert, December, 2011

לאחרונה התפרסם גליון פברואר 2012 של המגזין Corporate Alert של משרד עורכי הדין האמריקאי Herrick, Feinstein LLP - משרד אשר הוקם בשנת 1928 והינו מהמובילים בארצות הברית עם 3 משרדים (וכ-175 עורכי דין), עימו אנו מצויים בקשרי שיתוף פעולה.

להלן בתמצית חלק מהסוגיות המפורטות במגזין של חודש פברואר:
בית המשפט בדלוור קבע, כי גם בחברות מסוג LLC קיימת חובת נאמנות של דירקטורים, למרות שהחוק אינו קובע זאת במפורש.

הבורסה של ניו יורק (NYSE) שינתה את כלליה וקבעה מגבלות על יכולתם של ברוקרים להצביע לפי שיקול דעתם במקום לקוחותיהם כאשר הלקוח לא השאיר הוראות הצבעה.

את המגזין המלא ניתן למצוא גם בקישור הבא:

<http://www.herrick.com/sitecontent.cfm?pageID=29&itemID=13203>

5. עדכוני תאגידים וניירות ערך

א. הסכם העוסק בהקצאת מניות בחברה וסותר הוראות התקנון - בטל

[ת.א (מרכז) 8715-08-09 קיטרון ואח' נ' אבריאל אמזלג ואח', 11.02.2012, בית המשפט המחוזי מרכז, כב' השופטת אסתר שטמר]

בית המשפט המחוזי דן לאחרונה בסכסוך בין בעלי מניות בחברה פרטית בו בעלי המניות בחברה היו חלוקים באשר לתוקפם של מספר הסכמים הקובעים, בין היתר, את חלוקת הון המניות בחברה. בית המשפט פסק שתקנון החברה משמש חוזה בין בעלי המניות בחברה ולכן, בהיעדר ראייה לכך שהסכם זה או אחר אושר כדין על-ידי החברה בהתאם לקבוע בתקנון החברה, הרי שהסכם נחתם בניגוד לתקנון ולפיכך אינו תקף. בדומה לכך, הסכם שלא אושר כנדרש על-ידי האורגנים של החברה – בטל אף הוא. על כן קובע בית המשפט המחוזי, כי בהיעדר ראייה לכך שנתקבל אישור אסיפת בעלי המניות להגדלת הון המניות של החברה כפי שנדרש בתקנון החברה, הרי שהקצאת המניות אשר בוצעה על-פי ההסכם בטלה.

ב. בחברה בת שני בעלי מניות תביעה של האחד כנגד השני אין מקומה בהליך תביעה נגזרת

[תנ"ג 24567-12-10 קווליטופ בע"מ נ' מנחם שפירא, 15.02.2012, בית המשפט המחוזי בתל אביב, כב' השופטת דניה קרת מאיר]

בפסק דין שניתן לאחרונה על ידי בית המשפט המחוזי נדונה תביעה נגזרת אשר הוגשה בשמה של חברה על ידי בעל מניות בה כנגד בעל המניות השני, המשמש גם כמנהל מחקר, פיתוח ושירות לקוחות בחברה. במסגרת התביעה נטען כי הנתבע השתלט ורוקן את החברה מנכסיה, ובכלל זה הדיר את התובע ממשרדי החברה, הקים חברה פרטית בבעלותו, עשה שימוש במאגרי המידע של החברה ובציוד שלה כדי לפרסם את החברה החדשה שהקים ולאסוף לקוחות עבורה. בתביעתו ביקש התובע לחייב את הנתבע והחברה שהקים, להעביר לחברה שבבעלותם את פעילותה ולהשיב לה כל טובת הנאה שהפיקו מהפעלתה. להגנתו טען הנתבע כי התובע פועל גם הוא כשכיר בחברה מתחרה וכי בין הצדדים כבר מתנהלת תביעה שהגיש התובע בגין קיפוח זכויותיו, הלקאורי, בחברה שבבעלותם ועל כן אין מקום גם לתביעה נגזרת. בית המשפט קבע כי במקרים כגון אלו, בהם הצדדים הם בעלי המניות היחידים בחברה משותפת, העניין בהגשת תביעה בשם החברה הוא למעשה עניינו של התובע בלבד. כמו כן נקבע שיש לדחות את התביעה משום שהתובע עצמו מתחרה בחברה כאשר הוא עובד כשכיר בחברה מתחרה. לפיכך דחה בית המשפט את תביעת החברה כנגד הנתבעים.

6. עדכוני משפט מסחרי וזכויות יוצרים

א. ניתן לרשום שני סימני מסחר דומים כאשר סוג הצרכנים אליהם משווקים המוצרים מצומצם ומובחן

[עשא (ת"א) 49831-01-11 Upcoming TM S A European Sports Merchandising B V נ', בית המשפט המחוזי תל אביב, 21.02.2012, כב' השופט גדעון גינת]

בית המשפט המחוזי קיבל לאחרונה ערעור על החלטת רשם הפטנטים וסימני המסחר אשר סירב לרשום סימן מסחר של חברה בשל דמיון לסימן מסחר קיים ופסק, כי סימני המסחר אינם דומים באופן אשר עשוי להטעות את הצרכן, ולכן אין הצדקה למניעת רישומם במקביל. בית המשפט המחוזי סקר את המבחנים אשר נקבעו בפסיקה לבחינת היות הסימן דומה לסימן אחר עד כדי שיש בו להטעות, ובכלל זה "המבחן המשולש", לפיו ייבחן הדמיון בין הסימנים בשלושה מובנים: מבחן המראה והצליל, מבחן סוג הטובין ומבחן סוג הלקוחות כאשר כלי עזר הוא "מבחן השכל הישר". בית המשפט המחוזי קבע, כי מבחן המראה והצליל, מהווה מדד מרכזי לדמיון העולה כדי הטעייה, בשים לב לכך שבחינת הדמיון והשוני בין המוצרים אינה "כמותית" אלא "איכותית", כלומר על-ידי התבוננות ברושם הראשוני של הצרכן בעומדו בפני הסימנים והסיכוי שיתבלבל ביניהם כאשר די במבחן זה כדי להכריע. עם זאת, קובע בית המשפט המחוזי, כי במקרה דנן קיים שוני נוסף הנובע מקהל היעד, ומאופן השיווק של המוצרים. כך, ככל שסוג הלקוחות מצומצם ומובחן כך פוחת הסיכון להטעיית הצרכן. המוצרים אותם משווקת החברה אשר ביקשה לרשום את הסימן פונים לחתך צר של צרכנים, המכיר אותם ואת מאפייניהם. ניתן להניח, כי חתך זה של צרכנים מכיר היטב את המותג, והסיכוי כי יבלבל את שמו עם הסימן האחר, הנראה אחרת, נשמע ונהגה באופן שונה, ואשר משווק לקהל יעד אחר, הינו קלוש. לסיכום, קובע בית המשפט המחוזי, כי לא

קיים דמיון העולה כדי הטעיית הצרכן בין הסימנים ואין מניעה שהסימנים יירשמו שניהם והמוצרים ישווקו במקביל.

ב. פסק דין המאשר פשרה יכול להתבטל אם נפל פגם מהותי בהסכם על בסיסו ניתן פסק הדין
[תא (נת') 7299/07 שאול בוארון נ' מאיר ורדי, 29.01.2012, בית משפט השלום תל אביב, כב' השופטת סמדר קולנדר אברמוביץ]

בית משפט השלום קיבל החלטה לבטל פסק דין אשר ניתן על בסיס הסכם פשרה בין צדדים וקיבל את תוקפו באמצעות פסק דין. בית המשפט קבע, כי קיים ערך עליון לעקרון סופיות הדיון ובבקשה לביטול פסק דין יש להצביע על פגם מהותי חמור אשר מביא לביטולו של ההסכם בהתאם לתנאי חוק החוזים כגון תרמית, טעות, הטעייה וכפייה. עם זאת, ניתן לבטל פסק דין במידה וצד להסכם אשר נחתם טעה או רומה בכך שהטעות או המרמה היו יכולים להביא לביטולו של ההסכם גם אם לא אושר על ידי פסק דין. במקרה זה נקבע שהצד שביקש את ביטול פסק הדין הוטעה על ידי הצד השני ובכך נוצר פגם חמור בעת חתימת ההסכם.

ג. תיקון 2 לחוק החוזים לא הביא לשינוי אמיתי במצב המשפטי הנוהג לגבי פרשנות חוזים
[רע"א 3961/10 המוסד לביטוח לאומי נ' סהר חברה לתביעות בע"מ מגדל חברה לביטוח בע"מ, 26.02.2012, בית המשפט העליון, כב' המשנה לנשיא אליעזר ריבלין, כב' השופט סלים ג'ובראן, כב' השופט ניל הנדל]

בית המשפט העליון דן לראשונה באופן מעמיק בהשפעת תיקון מספר 2 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 על כללי פרשנות חוזה. לפני תיקון מספר 2 נוסח סעיף 25 לחוק החוזים יצר היררכיה בין שני שלבי הפרשנות: בשלב הראשון, אומד דעת הצדדים לחוזה נלמד מהחוזה עצמו ואילו כאשר מדובר בחוזה בכתב-מתוך לשון החוזה; בשלב השני, אליו יש לפנות רק אם השלב הראשון לא מוביל למסקנה ברורה, אומד דעת הצדדים לחוזה נלמד מנסיבות חיצוניות לחוזה. שיטה פרשנית זו, הידועה גם כ"תורת שני השלבים" נהגה במשך שנים רבות. יחד עם זאת, בשנת 1995 במסגרת פסק הדין בעניין אפרופים, בית המשפט העליון הגדיר את שיטת הפרשנות החד-שלבית, לפיה יש ללמוד על אומד דעת הצדדים לחוזה באמצעות בחינה מקבילה של לשון החוזה ונסיבות החיצוניות לו. הלכת אפרופים ושיטת הפרשנות החד-שלבית עוררה ביקורת רבה, לאורה נערך דיון נוסף בהרכב מורחב הידוע כפסק הדין בעניין מגדלי הירקות, אשר הבהיר ועיצב את הלכת אפרופים. המחוקק תיקן את חוק החוזים בינואר, 2011, באופן המחזיר את תורת שני השלבים, כאשר בדברי הצעת החוק הובהר כי המטרה היא להחזיר את הוודאות המשפטית. בית המשפט העליון קבע כעת, כי סעיף 25(א) המתוקן מצביע בבירור על כך שהפירוש הנכון לסעיף המתוקן הינו כדלקמן: חוזה יפורש תוך בחינה מקבילה ומשותפת של לשון החוזה ונסיבות העניין, בכפוף לחזקה פרשנית- ניתנת לסתירה- לפיה פרשנות החוזה היא זו התואמת את המשמעות הפשוטה, הרגילה והטבעית של הכתוב. החזקה ניתנת לסתירה במקרים בהם הנסיבות מלמדות כי הלשון אינה ברורה ופשוטה ומשכך עשויה היא להתפרש בדרכים אחרות מאלה שנראו ברורות בתחילת הדרך הפרשנית. כב' השופט ריבלין קובע, כי היות החזקה ניתנת לסתירה משקפת את העובדה כי משקל לשון החוזה אינו מכריע. כב' השופט הנדל, בדעת מיעוט, סבר כי סעיף 25(א) המתוקן מעגן שיטה פרשנית שבאה לשנות מהלכת אפרופים ומצמצמת את שיקול הדעת השיפוטי.

עמוד הבית < מאמרים < דיני עסקים

דיני עסקים

תיקון מספר 2 לחוק החוזים- האם חקיקת הכנסת מחייבת את בתי המשפט

עו"ד דורון אפיק, עו"ד שירה פורת

28/02/2012

חוק החוזים הישראלי, בעקבות החקיקה האירופאית וחקיקה מערבית אחרת בעל מסורת של מאות שנים, קבע כי חוזה יש לפרש תחילה על פי אומד דעת הצדדים העולה מהחוזה ורק לאחר מכן על פי נסיבות חיצוניות. בשנות התשעים, בשורה של הלכות (למשל, הלכת אפרופים או הלכת ארגון מגדלי הירקות), התעלמו בתי המשפט מהגישה הדו-שלבית הקבועה בחוק ועברו לשיטה חד-שלבית לפיה בית המשפט בוחר את החוזה ונסיבותיו יחדיו – גישה שזכתה לביקורת רבה, כאשר מבקרי בית המשפט גרסו שבכך קיים לבית המשפט חופש פרשני מוגזם הפוגע אנושות בוודאות המשפטית.

משמעות הדבר, יאמרו המבקרים, היא כי בפועל, במקרים מסוימים, יורה השופט תחילה את החץ בהתאם למה שנראה לו נכון וצודק ורק לאחר מכן מצייר את המטרה סביבו. נכון וצודק אמרנו? ובכן, מה נכון וצודק ניתן ללמוד מהנסיבות, אולם כל צד רואה את הנסיבות באופן שונה וסביר להניח שאף אחת מהאספקלריות אינה האמת העובדתית המדויקת. לפני כשנה התערב בכך המחוקק ותיקן את חוק החוזים הישראלי באופן המבהיר כי יש לפרש חוזים בשיטה הדו-שלבית. אך האם בתי המשפט קיבלו את עמדת המחוקק?

תיקון מס' 2 לחוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג- 1973 התקבל בכנסת בקול תרועה רמה בינואר, 2011. מטרת התיקון, כפי שגם הוסברה על ידי המחוקק בדברי ההסבר לחוק, הייתה להשיב את הוודאות המשפטית על ידי כך שהמחוקק מנחה במפורש את בתי המשפט בשלב הראשון לבחון את אומד דעת הצדדים לחוזה ממילות החוזה עצמו ומלשונו ורק במקום בו השלב הראשון לא מוביל למסקנה ברורה, יש לפנות לשלב השני במסגרתו אומד דעת הצדדים לחוזה נלמד מנסיבות חיצוניות לחוזה.

לפני כשנה, פרסמנו מאמר אשר דן בשאלה האם תיקון מס' 2 אכן יבטל את הלכת אפרופים. בשנה האחרונה ניתנו שורה ארוכה של פסקי דין בערכאות נמוכות בהם נראה היה בפועל שבתי המשפט מתעלמים מתיקון החוק. ב-26 פברואר, 2012, פורסם פסק דין ראשון של בית משפט העליון (רע"א 3961/10 המוסד לביטוח לאומי נ' סהר חברה לתביעות בע"מ) המבצע ניתוח מעמיק בהשפעת תיקון החוק על הלכת אפרופים. כב' השופט ניל הנדל קבע, כי תיקון החוק נועד לשנות את הלכת אפרופים ולצמצם את שיקול הדעת השיפוטי. עם זאת, כב' השופט הנדל נמצא במיעוט, באשר דעת הרוב בפסק הדין קבעה, כי למרות תיקון החוק על ידי הכנסת, חוזה יפורש תוך בחינה מקבילה ומשותפת של לשון החוזה ונסיבות העניין, בכפוף לחזקה פרשנית- ניתנת לסתירה- לפיה פרשנות החוזה היא זו התואמת את המשמעות הפשוטה, הרגילה והטבעית של הכתוב.

החזקה ניתנת לסתירה במקרים בהם הנסיבות מלמדות כי הלשון אינה ברורה ופשוטה ומשכך עשויה להתפרש בדרכים אחרות מאלה שנראו ברורות בתחילת הדרך הפרשנית. מילים אחרות: בית המשפט העליון קבע בפועל, כי עמדת המחוקק המשתמעת מתיקון החוק היא כי התיקון לא מביא לשינוי אמיתי באופן הפרשנות אשר קבע בית המשפט שנים רבות טרם חקיקת התיקון. במלוא הכבוד, לטעמנו פרשנות זו של דעת הרוב בעליון סותרת במפורש את דברי ההסבר לתיקון לחוק ואולי אף את לשון החוק עצמה.

נציין, כי בימים אלה שוקדת ועדת חוקה חוק ומשפט באופן אינטנסיבי ויסודי על הכנה לקריאה שנייה ושלישית של חוק דיני ממונות – הצעת חוק הנושאת 542 עמודים ומטרתה קודיפיקציה אזורית מלאה, כמקובל באירופה, של המשפט האזרחי, המחליפה רשימה ארוכה של חוקים קיימים. לא נותר אלא לקוות, כי הליך חקיקה זה יסתיים בהקדם האפשרי וכי תוצאתו תהיה דבר חקיקה רוהט ומנוסח בקפידה אשר יגביר את הוודאות המשפטית וימנע את הצורך בהפעלה נרחבת של פרשנות משפטית על ידי בתי המשפט.

עד אז, לא נותר אלא לחזור ולהמליץ לנסח חוזים בלשון ברורה ופשוטה ובאמצעות עורכי דין המתמחים בתחום.

[1] עו"ד דורון אפיק הינו שותף בכיר במשרד אפיק תורג'מן (www.at-law.co.il), הינו חבר בלשכות עורכי הדין של ישראל וניו-יורק ומתמחה בליווי חברות, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, ומימון ואף מרצה בתחום במסגרת התואר האקדמי במשפטים. כמו כן מרצה עו"ד אפיק גם בתחום החברות הממשלתיות והתאגידים העירוניים. עו"ד אפיק הינו גם בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גיזור ובוררות): עו"ד שירה פורת הינה עורכת דין במחלקה המסחרית של משרד אפיק תורג'מן ועוסקת בעיקר בתחום העסקאות הבינלאומיות, מיזוגים ורכישות, תאגידים וליטיגציה מסחרית. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.

כשלים באבטחת מאגרי מידע

עמית בר-און*

פרטי כרטיסי האשראי ופרטים אישיים של ישראלים רבים נחשפו לאחרונה על ידי האקרים באינטרנט. בארצות הברית האזרחים חרדים כבר שנים רבות מהתופעה הקרויה "גנבת זהות". האם מערכות המחשוב בהן משתמשים הרשויות המקומיות והתאגידים המוניציפאליים מוגנות? מה צריכה לדרוש רשות מקומית מעצמה ומספקיה בכדי למנוע מצבים אלה? באיזה מידה חשופים מקבלי ההחלטות לתביעות בנושא זה?

בסאגרי המידע של הרשויות המקומיות מאוחסנים נתונים המוגדרים כמידע המוגן במסגרת חוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981, הקובע נהלים וחובות של מנהלי הארגונים לניהול מאגרי מידע, רישומם, אבטחתם והאחריות האישית של מנהלי הארגונים בנושא. טכנולוגיות המידע והאינטרנט התפתחו ללא היכר בשנים אלה והמחוקק לא השכיל לעדכן את הרגולציה.

חברות הטכנולוגיה, הבנקים, חברות האשראי ומרכזי הסליקה הבנקאים ברחבי העולם נאלצים להתמודד עם אימונים ומציאות המחייבת פתיחת מערכות המחשוב והאינטרנט לביצוע עסקאות כספיות באמצעות האינטרנט ומערכות המחשוב.

לכן, התפתחו מספר תקנים, סטנדרטים ופרוטוקולים, אשר סייעו לפתח את המסחר הבינלאומי במקביל לאבטחת מידע:

- פרוטוקול **Https (Hypertext Transfer Protocol Secure)** - נפוץ ביותר לביצוע תקשורת מאובטחת בין הלקוח לספק.
- **תקן ת"י 27001** - תקן ישראלי המגדיר סטנדרטים של אבטחת מידע. התקן כללי ביותר וקובע איזה נהלי עבודה על הארגון לקבוע בכדי לקיים אבטחת המידע על שכבתיה השונות.

אך אלה אינם מספקים פתרון מלא והולם למניעת חשיפת פרטים אישיים ופרטי כרטיסי אשראי מבסיסי נתונים של אתרי אינטרנט.

פתרון מלא המאפשר על ידי חברות האשראי ומרכזי הסליקה בארץ (מס"ב) הוא **תקן PCI DSS**. תקן זה קובע את כללי הטיפול, האחסון וההגנה על הנתונים הרגישים של כרטיסי האשראי: מספר הכרטיס, תאריך תוקפו ונתוני הפס המגנטי המלא. התקן קובע את הדרישות לכל היבטי אבטחת נתוני מחזיק הכרטיס, אמצעי אבטחת רשת התקשורת, סיסמאות גישה למערכות מחשב, אבטחת נתונים מאוחסנים וכדומה. מימוש התקן מחייב הפקדת כל הפרטים הרגישים ב"כספת" מוגנת והנגישות אליה מורשה רק על ידי איסומים מיוחדים, המכילים אמצעי הצפנה ופענוח מתקדמים ומונעים גישת בלתי מורשים. מס"ב וחברות האשראי הבינלאומיות הכריזו ב-2009 על חובת יישום התקן. האכיפה לא בוצעה, ולכן עדיין מתרחשים מקרים של גניבת פרטים.

מה קורה בשלטון המקומי ובתאגידים?

רובם משתמשים במערכות מחשוב של ספקיות שירותים, אשר רק חלקן מחויבות בחוזים לשמירת כללי אבטחת מידע. מרבית המערכות המשמשות לרישום הכנסות (קופה ממוחשבת),

לקליטה ולרישום פרטי כרטיסי אשראי, אינן תואמות לתקן PCI DSS. מרבית החברות מצהירות כבר שנים שהן פועלות ליישום התקן, אך בפועל אינן עושות זאת. חברות האשראי היו אמורות שלא לאשר תשלומי אשראי באמצעות מערכות ללא הסמכת PCI DSS, אך בפועל הן נמנעות מלעשות זאת כדי שלא לפגוע בעסקים או למנוע מלקוחותיהם קבלת כספים. מי נפגע? הלקוח שמגלה את פרטיו האישיים ופרטי כרטיסי האשראי שלו מוצגים לראווה באתר אינטרנט של האקר סעודי. אמנם מרבית קבצי הנתונים של הרשויות המקומיות והתאגידים המוניציפאליים סוגנים סאחורי חומות אש, אך ההאקרים מצליחים לפרוץ גם את ההגנות הללו ולהגיע לנתונים חסויים.

האם מקבלי ההחלטות חשופים לתביעות?

בוודאי, לרוב דרך תביעות ייצוגיות. למרות שטרם נחשפו פרטי אשראי ממאגרי רשויות מקומיות ותאגידים מוניציפאליים, מקרה כזה בהחלט אפשרי ומציאותי. על מקבלי ההחלטות ברשויות ובתאגידים ועל המסונה על אבטחת המידע להוכיח כי נקטו בכל האמצעים הסבירים להבטיח שמקרה כזה לא יקרה. סביר שאלו יטענו כי אין להם שמץ של מושג בתחום זה ויפנו את האשמה לעבר ספקית שרותי התוכנה. הספקית תטען מצידה שהיא "רק" מספקת את התוכנה, אך איננה הבעלים של מאגר הנתונים (קרי הרשות או התאגיד המקומי), או שתטען כי הנתונים מאוחסנים בחוות שרתים של ספק צד שלישי, שהחובה לאבטחתו מוטלת עליו. בית המשפט שיידרש לנושאים אלה, עשוי להחליט ששרשרת הגורמים אחראים לתוצאות ואחראים אף לשאת בהשלכות.

שרשרת גלגול האחריות מעידה על חובבנות, חוסר רצינות וחוסר אחריות כלפי הציבור. מה צריך לעשות:

1. למנות מנהל אבטחת מידע בכל ארגון;
2. לקבוע נהלי אבטחת מידע;
3. לחייב את החברות ספקיות שרותי טכנולוגיית המידע לעמוד בכל הסטנדרטים, התקנים והנהלים שהוגדרו כתנאי סף במכרזים, בחוזים ובשאר ההתקשרויות הרלוונטיות;
4. לבצע רישוי מאגרי מידע אצל רשם מאגרי המידע של משרד המשפטים ולמנות מנהל לכל מאגר מידע;
5. מניעת גישה למידע על ידי אמצעים שונים;
6. החמרת הרגולציה בנושא - משרד הפנים, הרשות למשפט וטכנולוגיה במשרד המשפטים ושאר הרשויות צריכים להנחות את הגופים המתאימים איך לפעול;
7. חברות כרטיסי האשראי ומס"ב צריכים לאכוף את ההחלטות שהתקבלו ומיושמות ברחבי העולם;
8. ביצוע סקר סיכונים לכל ארגון אחת לתקופה קבועה;
9. ביצוע ביקורות בדבר מימוש ההחלטות;
10. הפעלת מערכות ניתור, שליטה ובקרה (שוי"ב) המתריעות בזמן אמת על פריצה אפשרית למערכות המידע הארגוניות. סביר להניח כי מספר מקרי חדירת גורמים בלתי מורשים למערכות המידע הממוחשבות ולבסיסי הנתונים רק יגדל. אמצעי לחימת הסייבר רק הולכים ומשתכללים. לפיכך יש לפעול ליצירת הגנות כמה שיותר מהר. ■

חברות האשראי היו אמורות שלא לאשר תשלומי אשראי באמצעות מערכות ללא הסמכת תקן, PCI DSS, אך בפועל הן נמנעות מלעשות זאת כדי שלא לפגוע בעסקים או למנוע מלקוחותיהם קבלת כספים

*עמית בר-און, CSA, CIO - מנכ"ל קבוצת מניב הכנסות בע"מ במסגרתה פועלת מניב טכנולוגית מידע